

حل تمرین درس ۱۷ (کتاب نحو مقدماتی)

پرسش و تمرین

۱. منادی چیست؟ مثال بزنید. پاسخ در کتاب موجود می‌باشد.
۲. جمله ذیل را با ذکر یک مثال توضیح دهید:
«منادی مبنی بر علامت رفع است در صورتی که مفرد معرفه باشد».
۳. بر کلمات ذیل حرف ندا (یا) داخل کنید.
 - الإنسان: یا ایها الإنسانُ
 - الرجل: یا ایها الرجلُ
 - عَلِيٌّ: یا عَلِيٌّ
 - الله: یا اللهُ
 - النَّفْسُ: یا ايتها النَّفْسُ
 - مَرِيْمٌ: یا مَرِيْمٌ
 - الْمَرْأَةُ: یا ايتها الْمَرْأَةُ
 - النَّاسُ: یا ایها النَّاسُ
۴. استغاثه چیست و چگونه ساخته می‌شود؟
 - کمک طلبیدن و استغاثه کردن. یا + لَ
۵. ندبه چیست و چگونه ساخته می‌شود؟
 - نوعی از نداست که همراه با آه و زاری به هنگام رنج و اندوه ابراز می‌شود.
 - وا + + الف
۶. اسم های ذیل را به صورت مستغاث و مندوب مورد ندا قرار دهید:
 - الحسین: یا لِّحْسِينِ - واحسیناه (چون با ال خواندن سخت است بدون ال می‌خوانیم)
 - الْحَجَّةُ: یا لِلْحَجَّةِ - واحجتاه
 - مُحَمَّدٌ: یا لِمُحَمَّدٍ - وامحمداه
 - إِمَامٌ: یا لِإِمَامٍ - و ا اماماه
۷. جمله های ذیل را به فارسی ترجمه کنید و دلیل رفع و نصب کلماتی که با خط مشخص شده اند را بنویسید:
 - أَلْمُنَادِي هُوَ اسْمٌ مَدْعُوٌّ بِحَرْفِ النِّدَاءِ

• الْمُنَادَى: مبتدا - مبتدا و مرفوع تقدیراً

• هُوَ اسْمٌ: خبر

• هُوَ: مبتدا

• اسْمٌ: خبر

• مَدْعُوٌّ: صفت

• بحرفِ: جار و مجرور

• النداء: م. الیه

• منادی اسمی است که دعوت شده یا خوانده شده به وسیله حرف نداست.

• الْمُسْتَنْتَى هُوَ لَفْظٌ يُذَكَّرُ بَعْدَ إِلَّا وَ أَخَوَاتِهَا لِيُعْلَمَ أَنَّهُ لَا يُنْسَبُ إِلَيْهِ مَا يُنْسَبُ إِلَى مَا قَبْلَهَا

• الْمُسْتَنْتَى: مبتدا و مرفوع تقدیراً

• هُوَ لَفْظٌ: خبر

• هُوَ: مبتدا

• لَفْظٌ: خبر

• يُذَكَّرُ: فعل مضارع ن فاعل هو مستتر مجهول

• بَعْدَ: مفعول فیه

• إِلَّا: م. الیه به الا و مجرور

• أَخَوَاتِهَا: عطف

• أَخَوَاتِهَا: م. الیه

• لِيُعْلَمَ: مجهول

• أَنَّهُ لَا يُنْسَبُ: نائب فاعل

• أَنَّهُ: اسم أَنْ منصوب محلاً

• لَا يُنْسَبُ: خبر أَنْ و مجهول (متعدی)

• إِلَيْهِ: ج و م

• ما: ن فاعل (آن چیزی که)

• يُنْسَبُ: فعل مجهول ن فاعل هو مستتر

• إِلَى ما: ج و م

- قَبْلَهَا: ظرف
- مستثنی لفظی است که بعد از الا ذکر می شود و اخواتش تا دانسته شود که آن انتساب داده نمی شود به آن از آنچه که نسبت داده به ما قبلش (که همانا نسبت داده نمی شود به سوی آن، آن چیزی نسبت داده شده به سوی قبلش)
- ۸. جمله های ذیل را ترجمه کرده و منادی و نوع آن و علامت اعراب هر کدام را مشخص کنید :

(۱) اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ يَا دَيَّانُ يَا بُرْهَانَ يَا سُلْطَانَ.

- اللَّهُمَّ: منادا مضاف، مبنی بر ضم
- حَنَّانُ: منادا مفرد المفرد و مبنی بر ضم و محلاً منصوب
- مَنَّانُ: منادا المفرد و مبنی بر ضم و محلاً منصوب
- دَيَّانُ: منادا المفرد و مبنی بر ضم و محلاً منصوب
- بُرْهَانَ: منادا المفرد و مبنی بر ضم و محلاً منصوب
- سُلْطَانَ: منادا المفرد و مبنی بر ضم و محلاً منصوب
- خدایا از تو درخواست می کنم به اسمت ای بسیار پرمحبت، منت گذارنده، بسیار جزا دهنده، راهنما و سلطان

(۲) يَا مُقَلَّبَ الْقُلُوبِ وَ الْأَبْصَارِ، يَا مُدَبِّرَ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ، يَا مُخَوِّلَ الْخَوَالِ وَ الْأَخْوَالِ خَوَّلَ خَائِنًا إِلَى أَحْسَنِ الْحَالِ.

- مُقَلَّبَ: منادا و منصوب (مضاف)
- مُدَبِّرَ: منادی و منصوب (مضاف)
- مُخَوِّلَ: منادی و منصوب (مضاف)

(۳) وَاقْتِيلِ الدَّارَا ! وَ اْمُثِيرِ الْخُرُوبَاه ! .

- وَاقْتِيلِ: حرف ندبه
- الدَّارَا: مندوب و منصوب
- اْمُثِيرِ: مندوب و منصوب
- ای کشته خانه، ای کشته جنگ ها
- (۴) يَا لِرَجُلٍ الْمُرُوءَةِ ! يَا لِلْكَرَامِ ! وَ يَا لِلْمُحْسِنِينَ ! .

- يَا: حرف ندا
- لِرَجُلٍ: لام مفتوح
- الْمُرُوءَةِ: مستغاث لفظاً مجرور و محلاً منصوب
- لِلْكَرَامِ: مستغاث

- لِلْمُحْسِنِينَ: مستغاث، لفظاً مجرور با ی، محلاً منصوب
 - ای مرد جوانمرد، ای کریمان، ای محسان به فریادم برس
- (۵) يَا لِلْعَادِلِينَ وَ يَا لِلْمُنْصِفِينَ مِنَ الْجَوْرِ !

- لِلْعَادِلِينَ: لام مفتوح
 - لِلْعَادِلِينَ: مستغاث لفظاً مجرور به ی محلاً منصوب
 - لِلْمُنْصِفِينَ: مستغاث لفظاً مجرور به ی محلاً منصوب
 - ای عادل‌ها به فریادم برسید، ای منصفین از ستم به فریادم برسید
- (۶) وَ أَحْسَنَاهُ ! وَ أَحْسَيْنَاهُ !

- وَ: حرف ندبه
- أَحْسَنَاهُ: مندوب و مبنی بر ضم محلاً منصوب
- وَ: حرف ندبه
- أَحْسَيْنَاهُ: مندوب و مبنی بر ضم محلاً منصوب

(۷) يَا لِلْقَاضِي مِنْ شَاهِدِ الزُّورِ !

- يَا: حرف نداء
- لِلْقَاضِي: مستغاث محلاً منصوب، مجرور تقدیراً
- ای قاضی به فریادم برس از شهادت دهنده به زور!

تمرین های عام

۱. در آیه ذیل چند اسم و جمله منصوب وجود دارد ؟ با ذکر دلیل نصب هر کدام، آنها را تعیین کنید.

- وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَاتَّخَذَ اللَّهُ
- إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا.
- مَنْ: مبتدا
- أَحْسَنُ: خبر
- دِينًا: تمییز و منصوب
- مِمَّنْ: جار و مجرور
- أَسْلَمَ: فعل و فاعل، هو مستتر
- وَجْهَهُ: مفعول به به
- وَجْهَهُ: مضاف الیه
- لِلَّهِ: جار و مجرور

- هُوَ مُحْسِنٌ: جمله حالیه (محلا منصوب)
- هُوَ: مبتدا
- مُحْسِنٌ: خبر
- اتَّبَعَ: فعل فاعل هو مستتر
- مِلَّةً: مفعول. به
- إِبْرَاهِيمَ: م. الیه
- حَنِيفًا: حال و محلا منصوب
- اتَّخَذَ: فعل
- اللَّهُ: فاعل
- إِبْرَاهِيمَ: مفعول به ۱
- خَلِيلًا: مفعول به ۲

۲. کلماتی که با خط مشخص شده اند یا مرفوع اند و یا منصوب اند و یا مجزوم، دلیل رفع، نصب و یا جزم را با تعیین نوع و علامت اعراب هر کدام بنویسید.

(۱) رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ تَكَفَّلَ اللَّهُ بِرِزْقِهِ .

- مَنْ: مبتدا (حرف شرط)، محلا مرفوع
- الْعِلْمَ: مفعول به، منصوب، فتحه
- اللَّهُ: فاعل، مرفوع، ضمه

(۲) رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: اسْتَرْشِدُوا الْعَقْلَ تُرْشِدُوا، وَلَا تَعْصُوهُ فَتَنْدَمُوا .

- الْعَقْلَ: مفعول به، منصوب، فتحه
- تُرْشِدُوا: جواب شرط فعل مجهول برای فعل شرط محذوف
- لَا تَعْصُوهُ: فعل نهی، مبنی بر سکون

(۳) امام صادق علیه السلام: كَثْرَةُ النَّظْرِ فِي الْعِلْمِ يَفْتَحُ الْعَقْلَ .

- كَثْرَةُ: مبتدا، مرفوع، ضمه
- يَفْتَحُ: خبر (فعل و فاعل)، محلا مرفوع
- الْعَقْلَ: م. به، منصوب، فتحه

(۴) امام صادق علیه السلام: اُكْتُبُوا فَإِنَّكُمْ لَا تَحْفَظُونَ حَتَّى تَكْتُبُوا .

- اُكْتُبُوا: فاعل، محلا مرفوع
- فَإِنَّكُمْ: اسم ان محلا منصوب
- حَتَّى تَكْتُبُوا: فعل مضارع منصوب با حذف نون

(۵) امام صادق علیه السلام: اِخْتَفِظُوا بِكِتَابِكُمْ فَإِنَّكُمْ سَوْفَ تَحْتَاجُونَ إِلَيْهَا .

- فَإِنَّكُمْ: اسم ان منصوب، محلا منصوب

• سَوْفَ تَحْتَاجُونَ: خبر ان، محلا مرفوع
٦) امام كاظم عليه السلام: لَنْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ حَتَّى تَعُدُّوا الْبَلَاءَ نِعْمَةً وَ الرَّخَاءَ مُصِيبَةً وَ ذَلِكَ أَنَّ الصَّبْرَ عِنْدَ الْبَلَاءِ أَكْبَرُ مِنَ الْغَفْلَةِ عِنْدَ الرَّخَاءِ.

• تَكُونُوا: اسم كان و محلا مرفوع

• مُؤْمِنِينَ: خبر كان و منصوب، ياء

• حَتَّى تَعُدُّوا: مضارع منصوب

• الْبَلَاءَ: م. به ١، منصوب، فتحه

• نِعْمَةً: م. به ٢، منصوب، فتحه

• الصَّبْرَ: اسم أَنَّ و منصوب، فتحه

• أَكْبَرُ: خبر أَنَّ مرفوع، ضمه

• عِنْدَ: مفعول فيه، محلا منصوب

٧) عن الامام رضا عليه السلام عن آبائه عليه السلام قال: رسول الله صلى الله عليه و آله : الْعِلْمُ خَزَائِنٌ وَ مَفَاتِيحُهُ السُّؤَالُ فَاسْأَلُوا يَزْحَمَكُمُ اللَّهُ فَإِنَّهُ يُوجِرُ فِيهِ أَرْبَعَةً : السَّائِلُ وَالْمُعَلَّمُ وَ الْمُسْتَمِعُ وَ الْمُجِيبُ لَهُمْ.

• الْعِلْمُ: مبتدا، مرفوع، ضمه

• خَزَائِنٌ: خبر، مرفوع، ضمه

• السُّؤَالُ: خبر، مرفوع، ضمه

• يَزْحَمَكُمُ: جواب شرط شرط

• أَرْبَعَةً: نايب فاعل